

COMPOSTAXE COMUNITARIA EN PAMPLONA

Entrevista por Belén Rodríguez

BEATRIZ YABEN OYARZUN, técnica de medio ambiente e I+D en servizos da comarca de Pamplona.

Ramsés Pérez

Beatriz Yaben Oyarzun.

- No 2009 a comarca de Pamplona inicia unha experiencia piloto sobre compostaxe comunitaria. Como xorde?
- A Mancomunidad da Comarca de Pamplona é o contorno xeográfico máis próximo á capital que conta cunha periferia rural máis receptiva a este tipo de práctica. Desde 2006, a Mancomunidad xa estaba facendo compostaxe doméstica; pero foi a partir de 2008, coincidindo coa constitución da "Rede estatal de entidades locais pola

compostaxe doméstica", cando un concelleiro dun pobo próximo á comarca solicitou un contedor para residuos de poda, e aí xurdiu a idea de compostar eses residuos verdes. Aos veciños gustoulles a idea e a partir de aí comezamos a preparar esta experiencia piloto, que decidimos trasladar a outros concellos que manifestaron o seu interese.

- **Que papel cumpren as dúas partes do proxecto: concellos e veciñanza?**
- Os concellos interesados debían ceder unha zona pública para instalar o proxecto e ademais algunhas persoas voluntarias. Nós non poderíamos estar día a día en cada concello polo que necesitabamos a alguén que fose "os nosos ollos" nesa zona e que coordinara o proceso. E nós, a Mancomunidad, ofreciamos os materiais, o asesoramento e a disposición para o que fixera falla. Unha vez lanzado o proxecto, fíxose unha presentación aos concellos e a toda a veciñanza mediante carta, porque era moi importante que cada un dos veciños soubera o que se ía facer, onde se ía facer, e que tivera a oportunidade de comentar as súas dúbidas.

- **Mesmo hai veciños que combinan a compostaxe doméstica coa comunitaria...**
- Si. Ademais de dispoñer do composteiro co cal xa estaban familiarizados, agora dispoñen tamén dunha zona onde deixar os restos verdes, algo moi importante. Poden botar os orgánicos e parte da poda na casa, e a outra parte deixala na zona comunitaria para que nós a trituramos e a teñamos como material estruturante para o uso comunitario. Ou viceversa, poden levar material estruturante para o seu composteiro doméstico.
- **Cantos concellos participan?**
- Seis. Ao comezo eran nove pero tres rexeitaron a participación desde a sondaxe previa que realizamos entre os veciños. Un dos concellos consultados desbotou o proxecto por motivos de estética e outros dous pola falta de persoal voluntario. Hai pobos de 30 habitantes nos que practicamente participan o 100% dos veciños e localidades máis grandes, de case 200 habitantes, nas que comezou participando preto do 75% dos habitantes. En total son 140 familias. Se a iso lle sumamos as persoas que fan compostaxe na súa casa, a porcentaxe aumenta moito.

- **A participación responde ás vosas expectativas?**
- O noso obxectivo inicial era que en cada concello un 30% da poboación fixera compostaxe comunitaria ou doméstica e, agás no concello máis grande no que participa o 25% na doméstica e o 30% na comunitaria, no resto das localidades as porcentaxes oscilan entre o 50 e o 75%.
- **De que se encargan os voluntarios/as ou dinamizadores/as da compostaxe?**
- Os voluntarios/as son unha ou dúas persoas veciñas desa localidade que se encargan de visitar a zona de compos-

Ramsés Pérez

Dinamizadores da compostaxe comunitaria.

taxe, aportar material estruturante ás pilas unha ou dúas veces por semana, removelas de vez en cando e controlar que a zona estea ben xestionada. Nós facemos formación continua e temos liña directa con elas, cada dous meses xuntámonos para ver como van as cousas e poder atallar os defectos. O persoal voluntario é unha peza clave na compostaxe comunitaria.

– **Que tipo de terreo adoitan ceder os concellos para a zona de compostaxe?**

– Xeralmente ceden zonas públicas algo “deixadas” e preto doutros contedores, para que a xente non teña que desprazarse demasiado. *A posteriori* nós deseñamos estas zonas para que resultasen esteticamente máis bonitas, cun panel explicativo, unha papeleira para algún residuo non orgánico e un apartado específico para deixar a poda, para a que vai ser triturada e para a que non. Instalamos unha única zona de compostaxe comunitaria por cada pobo e en cada área, de 12x6 metros, colocamos 3 módulos de 300 litros cada un que se foron ampliando en función das necesidades. Hai pobos que seguen con 1.200 litros e outros que xa superan os 2.000 litros.

– **Xurdiron algunhas dúbidas entre os veciños e veciñas participantes?**

– As preocupacións máis habituais eran sobre os olores e os insectos, pero nós encargámonos de explicarlles que se a xestión se fai ben non ten por que haber problemas dese tipo. Agora estamos a facer as entrevistas persoais e a familias para coñecer a súa percepción do proxecto. En principio semella que é moi positiva, aínda que afloran algúns problemas alleos á xestión dos residuos (por exemplo, caso dun veciño que se mostra reticente porque naquela zona prefería un parque). Agora co bo tempo poden aparecer problemas de insectos e de olores por acumulación de herba.

Zona de compostaxe comunitaria na Mancomunidade da Comarca de Pamplona.

Para resolver estes problemas enviamos unha carta aos veciños para indicarlles que teñen un aparello á súa disposición para poder aportar material estruturante e tapar os residuos recién engadidos e, ao mesmo tempo, dámoslles unhas pautas de como xestionar a herba. Tamén nos atopamos con que estas zonas son moi cómodas para todo o mundo, mesmo para o servizo de xardinería que acababa depositando alí os seus residuos, cando a zona é exclusivamente para os veciños.

– **Canto compost se pode obter desta experiencia e a onde irá?**

– Polo de agora é moi cedo para obter compost, pero haberá que falar para onde irá. Pode ir para uso municipal ou para repartir entre os veciños. Arestora, tampouco podemos ofrecer datos de canto compost se pode obter da compostaxe comunitaria, pero si da materia orgánica xestionada: unha media de 220 gr. por habitante e día.

– **Cal é o seguinte paso no proxecto?**

– Afianzar a experiencia, avaliala e ver se a podemos extrapolar a outros pobos ou concellos que tamén o están

demandando. Agora estamos a estudar cada elemento e proceso do proxecto, desde o tipo de composteiro ata o formato para a recepción de restos verdes. Tamén temos que analizar os resultados dependendo da casuística propia de cada pobo e do perfil das familias, non todas teñen a mesma sensibilización.

– **Cal é a experiencia de Navarra coa compostaxe?**

– En Navarra estase aproveitando a materia orgánica para a extracción de biogás, pero o sistema oficial é a incineración. A primeira experiencia en compostaxe doméstica tivo lugar na Mancomunidade de Baldizarve e a segunda foi a nosa a comezos de 2006. A nosa Mancomunidade, xunto co Consorcio de Residuos de Navarra (que abarca ao resto de mancomunidades cun 50% da poboación), lanzamos o “Premio ao mellor compost en Navarra” para estimular e fomentar a compostaxe, unha fórmula que está a avivar moito nestes últimos anos. En total están a participar da compostaxe doméstica en Navarra unhas 2.000 familias, ás que hai que engadir aquelas participantes na compostaxe comunitaria.

– **Estas experiencias repercutirán nas taxas do lixo?**

– De momento estamos na fase de implantación, pero a xente xa o comeza a preguntar. Sei que este ano a Mancomunidade de Baldizarve xa aplicou unha redución na taxa do lixo dun 10%. Nós aínda non o fixemos, pero non o descartamos.